

АНАЛІЗ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ТА БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

асист. Коваленко Є.В., студент Колонтаєвська А.В.

Друкується за підтримки Державного фонду фундаментальних досліджень МОН України в рамках гранту Президента України для підтримки наукових досліджень молодих вчених GP/F27

Наявні диспропорції та деформації в розвитку підприємництва доводять необхідність забезпечення структурних змін за двома стратегічними напрямками. З одного боку - це реформи, спрямовані на покращання базових індикаторів раціональної структурної побудови національної економіки. З іншого боку - заходи з протидії чинникам негативного впливу на розвиток підприємництва (детінізація підприємницького середовища, підвищення рівня економічної безпеки підприємництва).

У 2000 році рівень тіньової економіки відносно ВВП оцінювався у 47%-52% (залежно від методу оцінки), а у 2006-2007 роках склав 39%-56,8% (рис. 1). Варто зазначити, що структура нелегальної економіки досить складна, тому при оцінці обсягів тіньового сектора країни відзначаються істотні розбіжності і його величина варіює від 40% до 70%. У цьому контексті варто зазначити важливість правильного вибору та методики розрахунку рівня та обсягів тіньової економіки.

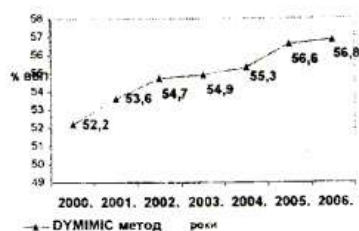
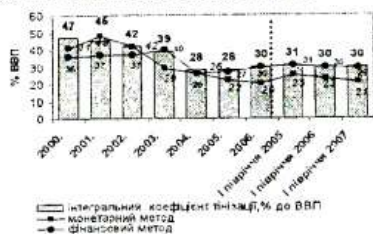

Рис.1. Рівень тіньової економіки в Україні у період 2000-2007 років, розрахований різними методами

Результати досліджень свідчать, що тіньова економіка у секторі підприємництва України поширена практично в усіх сферах економічної діяльності.

Наявність високого рівня тіньової економіки та корупції призводить до істотного зниження індексу економічної свободи, а відтак, знижується інвестиційна та підприємницька активність.

У цьому контексті показово, що система регулювання бізнесу шляхом видачі дозволів і проведення перевірок в Україні одна з найжорсткіших серед країн пострадянського простору. Наприклад, частка підприємств, які одержують дозволи протягом року, в Україні вища (54 %), ніж у Білорусі (45%), Узбекистані (33 %) і Грузії (6 %), а частка підприємств, перевічених різними контролюючими органами протягом року (95 %) - на рівні показника Таджикистану (96 %).

Кількість нормативних актів, що регулює діяльність суб'єктів господарювання невинно зростає. Виходом із ситуації, що склалася, можуть стати прийняті у 2005–2007 роках для вдосконалення процедур видачі дозволів і проведення перевірок Закони України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Ці рамкові закони покликані прискорити процес системної реформи у сфері державного контролю і видачі дозволів.

До головних проблем, які на сьогодні перешкоджають зміцненню економічної безпеки та структурним реформам у секторі підприємництва України, відноситься також наявність прямих та опосередкованих злочинних, кримінальних посягань, або так званого „рейдерства”.

Основними причинами, що зумовлюють поширення рейдерства в Україні є:

- слабкість правової системи;
- недосконалість судової влади;
- корумпованість органів влади;
- відсутність державних інститутів, які б ефективно захищали права власника;
- низький рівень правової культури;
- правовий нігілізм як у суб'єктів господарювання, так і представників органів влади;

Важливою передумовою виходу із ситуації, що склалася в Україні з рейдерством, є забезпечення максимальної прозорості та дієвості процесу боротьби з рейдерськими атаками. Зокрема, держава має вживати дієві, реальні інструменти щодо захисту прав власності.